

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-só emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegű.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler's (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajoshnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse's officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY”

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A katolika egyház a magyar államban.

III.

Azon érveket vizsgálván, melyekből némi- melyek arra következhetnek, hogy a katolika egyház autonómiai szervezete mindaddig nem foganatosítható, míg az országgyűlés annak életbeléptetésére felhatalmazást nem ad, csakhamar meggyőződünk, szintugy első tekintetre arról, hogy azok teljesen alaptalanok.

Azon érveléssel állanak elő, hogy a kath. egyházat illető ügyekben eddig is a törvényhozás intézkedett; mondják továbbá, hogy protestans atyáinkfiak is az 1791: 26. tezikk és a gör. keleti vallásnak az 1848. XX. 1868. IX. tezikk utmutatása szerint önkormányzatuk szervezetére nézve a törvényhozástól nyertek felhatalmazást; állítják azt is, hogy azon jogok, melyeket az apostoli király főkegyuri hatalmánál fogva, nevezetesen a magasabb egyházi javadalmak adományozásánál gyakorolt, a korona elidegeníthetetlen jogai levén, az a törvényhozás beléegyezése nélkül a szervezeti munkálat szerint a katolikusokra át nem ruházható. Ne engedjük magunkat az ily állérvekkkel tévutra vezetetni.

A felhozott érvekre együttesen felelünk s feltüntetjük azok alaptalanságát, történeti és jogi szempontból, egyaránt:

Törvénykönyveink arra mutatnak ugyan, hogy a katolika egyház ügyeivel a törvényhozás századok óta foglalkozott.

Ámde miért történt ez? Ennek okát kell legelőbb is megvilágítani.

Valamint több európai államokban, melyek a középkorban keletkeztek, s lakói a kath. hitben megmaradtak, ugy Magyarországon is a kath. vallás uralkodó államvallás volt. Ezen viszony lényegéből és természetéből a „Sacerdotium és Imperium“ közt oly szoros káposcs keletkezett, miszerint az állam az egyháznak érdekeit, mint saját magát védni, és előmozdítani kötelességének ismerte.

Az államhatalom az egyház törvényeinek és intézményeinek pártfogója volt. A két érdek annyira egybe volt fűzve, hogy ugyszólva egymásnak kölcsönös támogatása adta meg mindkettőnek a léterőt. Innen van, hogy a magyar monarchia kezdete óta nyomát találjuk törvénykönyveinkben annak, hogy az egyház ügyeiben is a törvényhozás intézkedett.

Magyarországon az államnak a kath. egyházzal szemben fennállott kapcsolata még sa- játságosabb viszonyokon nyugodt, mint más cultur-államokban.

Szent-István a magyar nemzetet a katolika hit befogadására térítven, az egyház fejétől apostoli czimet, s ezzel oly hatalmat nyert, mely a kath. hittan elvei szerint csak az egyházfőt illethette; különösen a koronás apostoli király az egyháztól nyerte azon jogot, hogy

kinevezi az egyházi főjavadalmakat, s azoknak a javadalmakat adományozza;

új püspökségeket s más egyházi javadalmakat alapíthat;

a fennállókat megoszthatja (mint ezt tették III. Károly és Maria Theresia a szombat-helyi, kassai, besztercebányai püspökségek felállításánál);

az egyházi főjavadalmak jövedelmeit szabályozhatja;

fenntartja az egyház jogait, az egyházi javadalmaktól elidegenített javakat visszafoglal- tatja;

felügyel az egyházi alapítványoknak és javaknak hü kezelésére;

a javadalmakat helytelenül kezelő javadalmaknak javait zár alá téteti;

a megüresedett egyházi főjavadalmakok javainak jövedelmeit betöltésökig beveszi és egyházi czélokra fordítja.

Az iskola és nevelésügy legközelebbi idő- kig az egyház elváhatatlan járulékanak tekintvén, minden kath. iskolák az ap. király főfel- ügyelete és vezetése alatt állottak; ebből kifolyólag a tanulmányi javak és alapítványok ki- zárólagos kezelése az apost. királyt illette.

Ilyetén s ezekhez hasonló több főkegyuri jogokat gyakorolt az apostoli király; delegma- gasb személye ezen az egyház által a mindenkor koronás magyar királyra ruházott fontos elhi- vatásnak eleget tenni nem bírván, a jogok gya- korlatát az ország hivatalnokaiából választott közegei és e végre különösen kiküldött kath. bizottságok által eszközölte; ilyen vala Erdély- ben az ugynevezett kath. bizottság, és Magyar- országon a helytartótanács mellett a herczeg primás elnöklete alatt fennállott kath. bizottság.

Igaz ugyan, hogy a kath. társadalom a Felső főkegyuri jogait soha kétségbe nem vonta, s azokat ezutánra is esoribatlanul fenn kívánja tartani, mindazonáltal az ily mó- du joggyakorlást, mely az egyházat füg- getlenségében, szabad kifejlődésé- ben gátolta és dicasterialis chablonszerű formák közé szorította, az egyházra s annak in- tézményeire ártalmasnak s annál fogva sérel- mesnek tartotta; azért gyakran fel is szólalt hangsúlyozva, hogy ily befolyás mellett protes- tans atyáinkfiak több szabadságot, függetlenség- get élveznek, mint a pártfogott katolika egyház.

Mindezen viszonyok azonban a már alkotma- nyos magy. államrendszer szerint megváltoztak.

1848-ban a vallások közti jogegyenlőség nagy reformelve törvényhozásilag kimondatván, a kath. egyház megszűnt államvallás lenni, s a többi vallásfelekezetek sorában mint egyenjogu foglalt helyet; megszűnt azon szoros kapcsolat is, mely az állam és egyház közt a magyar Imperium kezdete óta létezett: szentesített törvény választá el az államot az egyháztól.

A főkegyuri jogok az apostoli király fel- séges személyében tovább is sértetlenül köz- pontosítva maradnak; csak az a kérdés, hogy azon jogok gyakorlásánál ő Felsőge kiket, és minő segédkező közegeket ruház fel legfelsőbb bizalmával?

Az egyenesen ő Felsőgétől függött dicas- teriumok megszűnven, nincs annál természet- sebb, nincs jogosabb, mintha magát az egy- házat bizza meg a kath. ügyek kormányzásá- val. Ép ezért vált égető szükségé az auto- nomiai szervezés, hogy ez által a kath. egyház önkormányzatát kezébe vegye.

A parlamentarizmus kormányzás rendszerével egybe nem fér, hogy a kath. ügyek a parla-

mentnek felelős minister által kezeltesenek, s arra nézve ő Felsőgének, mint főkegyurnak sem lehet szabályt előírni, hogy éppen a mindig fluctualo parlamenti többségtől függő ministerre bizza az ő Felsőge személyét illető egyházi ügyek intézését. Kiviláglik tehát az előre bocsátottakból, miszerint a kath. au- tonomiakérdés nem országgyűlési, hanem egyenesen és kizárólag ő Felsőgét az apostoli királyt, és a kath. egyházat illető kérdés.

De tovább menünk és kimondjuk, hogy arra sincs szükség, hogy a kath. autonomia szervezete becikkelyeztessek.

A protestans atyafiakra és a görög keleti vallást követőkre vonatkozó törvények analo- giát nem képeznek a kath. egyházra nézve; mert historiai igazság, hogy 1606-ig az egye- dül törvényes, ugynevezett állam-vallás Ma- gyarországon a kath. vallás volt, azon innen a bécsi és linzi békekötések alapján a vallás- szabadság gyakorlata biztosítatván, ezen viv- mányok az 1608: 1. 1647: 5. törvényezikkek szerint törvénykönyvbe igattattak, 1791-ben pedig a 26-dik törvényezikk szerint szaba- tosabban kifejtettek, meghatározottak és a protestans atyafiak önkormányzati joguk telje- sebb formában megállapítottak.

A görög keleti vallás 1848-ban lön tör- vény szerint elismerve, és a bevett többi feleke- zettel egyenlőnek elfogadva. Erdélyben már 1791-ben a 60 ik törvényezikk biztosítá köve- tőire nézve a vallás szabad gyakorlatát; a val- lások teljes egyenjoguságát pedig csak 1848. állapítá meg. Innen önként következik, hogy a Magyarország területén létező más vallásfele- kezetek jogaik, szabadságaik becikkelyezése eselekvényéből nem lehet arra következtetni, hogy ezen actust a kath. egyházra nézve is meg kell tenni; mert a kath. egyház Magyar- ország területén nem új vallás, nem megtört fele- kezet, azt elismerni, becikkelyezni nem szük- ség: a katolika egyház egy napon született a magyar királysággal, a többi felekezetek véle tétettek egyenlőkké, kevesebb joggal tehát nem bírhat, mint birnak azon felekezetek, a me- lyek atóbb melléje emeltettek; ezek teljes önkormányzati joggal bírván és ruház- tatván fel a törvényhozás által, az egész katho- likus kérdés nem foglal egyebet magában, mint az apostoli király, mint főkegyur, és a katolikus status közt elinté- zendő viszonyok rendezését, ország- gyűlés tárgyat tehát nem képezi, nem ké- pezheti.

Lehet, hogy a congressus által készített szervezet a kath. hívek közül sokaknak nem nyerte meg helyeslését; lehet, hogy van benne több hiány, mely a gyakorlat utmutatása sze- rint lesz utánpótolandó; de ez ismét nem or- szággyűlési tárgy, hanem kizárólag a katho- likusok magánügye; például kinek jutott volna eszébe az erdélyi protestansok közzsinati müve, melylyel százados önkormányzati szervezetüket gyökeresen reformálták — parlamenti jóvá- hagyás alá terjesztését követelni. Ne hangoz- tassanak tehát ily követelést a katolikusokkal szemben!

Lehet, hogy a congressus által készített szervezet a kath. hívek közül sokaknak nem nyerte meg helyeslését; lehet, hogy van benne több hiány, mely a gyakorlat utmutatása sze- rint lesz utánpótolandó; de ez ismét nem or- szággyűlési tárgy, hanem kizárólag a katho- likusok magánügye; például kinek jutott volna eszébe az erdélyi protestansok közzsinati müve, melylyel százados önkormányzati szervezetüket gyökeresen reformálták — parlamenti jóvá- hagyás alá terjesztését követelni. Ne hangoz- tassanak tehát ily követelést a katolikusokkal szemben!

Örökké tartó törvényt, tökéletes müvet alkotni nem lehet!

Jöjjön csak létre az önkormányzati szer- vezet, a hiányokat pótolni, a müvet tökéles- bíteni mindig lehet, sőt kell.

Reméljük, sőt meg vagyunk győződve arról, hogy ő cs. apostoli kir. Felsőge a con- gressus által szentesítés végett felterjesztett szervezeti munkálatot minél előbb le adja, s a kath. autonomia a kath. társadalom millióinak megnyugtatóására léte- sülni fog a jogegyenlőség és erre alapított teljes önkormányzat meg- testesítésére.

Pest, október 8.

(G.) Mióta a magyar parlament negyven- nyolczban letűnt a világtörténelem színpadáról, momentuosusabb, nevezetesebb ülése nem volt a magyar képviselőháznak, mint a tegnapi. Sennyey báró beszélt, s a beszéd, melyet el- mondott, felülmulta azon várakozást, melyet ahhoz az egész ház, az egész közvélemény kötött.

A kiegyezést megelőző korszak kormányá- nak egyik feje igazolta a ház és az ország előtt nem ismert, vagy félreismert politikai hitvallá- sát. Már e körülmény szokatlan követelménye- ket támasztott a közélet teréről hosszabb idő óta visszavonult férfiú fellépése iránt; még fo- kozta az általános várakozást azon viszony fel- ismerésének óhaja, mely Sennyey álláspontját az ország pártalakulásával szemben képezi. A baloldal egy része, mely az erőt és hatalmat Sennyeynek, mint államférfiúnak, mint szónok- nak, mint politikusnak fellépésében előre érezní látszik, azon reményben ringatá magát, hogy Sennyeynek nem fog sikerülni az első debut lámpalázában teljesen igazolni a körülmény magas követelményeit, s álláspontjának kifejté- sében visszatetszésre fog találni saját pártja kö- rében is.

Nagy és nehéz dolog volt ily körülmények közt még oly embernek is, minő Sennyey, meg- állni a helyzet sajátjaival szemben.

Látni kellett a képviselőház tegnapi ülé- sét, hogy az embernek fogalma legyen azon hatásról, melyet a beszéd előidézett.

Zsufolt karzatok, telt képviselőház; oly esend, minő a képviselőházban a legnagyobb ritkaságok közé tartozik; kíváncsi várakozás, mely a szónok ajkairól volt elkészülve a kár- öröm, vagy taps szabadságát lelesni, — ez volt a staffage, mely a miniszterelnök háta mögött kimagasodó szikár, halvány alakot körülvevé.

Azzal kezdé, hogy neki sem külön pártja, sem programja nincs. Kijelenté határozottan, hogy minden utogondolat nélkül elfogadja azon párt álláspontját, melynek soribaiba helyet fog- lal; s míg egyrészt élles, találó vonásokban jellemzé az ország jelen viszonyait, a pártok alakulásának sajátjaikat, mondhatnók lélek- emelő vonásokkal jelölé ki azon határokat, melyek a Deák-párt positióját megjelölik.

És kibontá azt a sokat gunyolt, sokat gya- nusított zászlót, melyre egy mai jelentőségében meg nem értett, vagy félreértett, a politikai szenvedély küzdelmeiben gunyévül használni kezdett szó volt írva: conservativ jelszó!

Senyey beszédében megtisztult e fogalom régi salakjától, megtisztult azon téves eszmék uszályától, melyek e szóhoz legújabbán fűződtek.

Am olvassa el bárki e beszédet, (adni fogjuk egész terjedelmében) mely különben eléggé magyarázza önmagát, s meg fog győződni róla, hogy ha conservatív álláspont az, melyet Senyey e beszédben kifejtett, akkor ezen álláspont a nemzet tulnyomó többségének, egész értelmiségének, a Deákpárt minden tagjának álláspontja.

Senyey ma, ezt akarjuk constátálni beszéde után, a Deákpárt egyik vezérfele. Azt mondták róla ellenségei, hogy egy frakcióval jött a házba, melynek élére állni, melynek vezére lenni akart, s mely ellentétben a Deákpárttal kész lett volna kezét fogni a párt ellenségeivel is, csak hogy saját önző, unalomra vágyó, feudális eszméit érvényesítse.

És Senyey, midőn kijelenté, hogy neki pártja nincs, midőn kifejté talán ily világosan és szabatosan még senki által nem jelzett exigienciáit azon politikának, melyet jelenlegi viszonyaink közt a nemzet érdeke követel, azon perczben egy nagy, országos párt állott a kibontott zászló alá, mely ép oly távol áll a forradalomtól, mint ő maga mondá — mint a reactiótól.

Szívünkben örvendünk e — kétségkívül így nevezhető — vívmánynak; a hatás, melyet e beszéd előidézt, jelzé azon nagy, országunk jövő regenerációjának előmozdítására irányuló lendületet, mely magasabb színvonalra emelvé fel politikai szükségünk felfogását, egy biztos, egész magasztosságában körvonalozott nagy czél felé vezetődi az ország legjobbjainak hazafias törekvéseit. Ez mondatja velünk, hogy: örvendünk azért, mert Magyarország parlamentarizmusának egy új korszaka nyílt meg a tegnapi nappal.

Bár soha se rontaná meg azt pártviszály és visszavonás!

Pest, október 8.

r. A képviselőház mai ülése fölötté unalmas volt. Meglátszik a házon, hogy mindenki a felirati vita mielőbbi befejezését óhajtá, mi má be is következtet. Korábban ugyan híre futott, hogy még Tóth Vilmos fog beszélni, úgy látszik azonban, hogy ez nem valósult. A mai ülés különben a díj minorum gentiumé volt. Már a bevezetés is felette egyhangú vala. Három törvényjavaslat: a sopron-pozony-lundenburgi-vágvölgyi, a vojtek-német-boksányi és a Győrött Sopronyban át Ebenfurt irányában az ország határáig vezetendő elsőrendű gözmözdonyvasut kiépítéséről szóló vétettek tárgyalás alá s minden vita nélkül esékely irályi változtatásokkal elfogadtattak.

Következett a felirati vita folytatása. Beszéltek: Zsifkovits horvát képviselő, kijelentvén, hogy a többség álláspontját foglalja el s örömet fejez ki a fölött, hogy a horvát kiegyezési törvény megváltoztatására a ház késznek nyilatkozott egy bizottság kiküldésére. Utána Podmaniczky Frigyes b. jelezé saját álláspontját a többséggel és a baloldallal szemben. Azután Bobory Károly, Miskatovics és Miletics Szvetozár beszéltek. Bobory Simonyi felirati javaslat, Miskatovics (horvátul) a bizottsági felirat, és Miletics saját felirata mellett. Fontos volt Miskatovics beszéde, mely a horvát képviselők közvéleményét fejez ki. Miletics volt az utolsó szónok, mire az elnök kijelenté, hogy senki sem levén szólásra felírva, a vita befejeztetett. Holnap fognak a végbeszédnek tartatni. Holnapután a magyar delegáció fogja megkezdeni a nyilvános tárgyalásokat a külügyi költségvetéssel. Irányadó körökben azt hiszik, hogy egy-egy költségvetés minden ülésben fog elvezetelni. s így a képviselőház szünidejének megkezdésekor a delegációk is híhetőleg befejezték működésüket.

Az erdélyrészi volt királyi bizottság személyzetének bucsufelirata gróf Péchy Manó ő nagyméltóságához.

Nagyméltóságú gróf

Királyi biztos úr!

Megfosztva azon melegen táplált óhaját valószínűsítve, hogy a nagyméltóságú Gróf királyi biztos urak közül legőszintébb hivatól bekövetkezett végű megválasztása alkalmával, élő szavakban adhatunk volna kifejezést a szeretete tisztelt személye iránt mindnyájunk keblében meggyökeredezett hálás érzelmeknek, e sorokban intézzük szívből kelt bucsuszavainkat Nagyméltóságodhoz, midőn be lett lejezve azon küldetés, melyből folyólag nagy-

méltóságoddal a legközvetlenebb érintkezésben állhatni szerencsések valánk.

Nagyméltóságodnak Erdélybeni méltó és számtalan tisztelői közt bizonynyal mi vagyunk a legőszintébbek.

Hiszzen nekünk lön kedves alkalmunk éveken át közvetlen szemlélni amaz ernyedetlen fáradozást, szünetnélküli jóságos gondosságát, melyet a kormányzatára bizott országgrész, a részünkről forró szeretettel ölelt Erdély érdekeiben, annyi önmegtartással, oly nemesen tanusított.

Ha valami még fokozhatja a Nagyméltóságod nálunk maradó emlékének kellemességét, az egyedül a hála érzelmé lehet, ama szelid, atyai bánásmódból fakadva, melyet mindnyájunk irányában megkülönböztetés nélkül, alkalmazni mindenkoron kegyeskedett, s mely a különben fanyar szolgálót mintegy kellemes viszonyá alakította.

Nagyméltóságod nemes indulatainak magas mértékéről tanuskodik ama kellemes viszony; s ha nekünk feledhetlenek maradnak az abban töltött idő évei, legyen szabad reménylenünk, hogy Nagyméltóságod viszont kegyes leend fentartani igen becses emlékében parányi helyet azok számára, kik minden körülmények közt szerencsésekké tartandának szolgálhatni a hazát Nagyméltóságodnak erőlyes, de bölcs és jóságteljes vezetése alatt.

Érőben és épségben tartsa meg az ég nmlgdát! Öszinte szívből óhaját nmlgdának tisztelői, alázatos szolgálói:

Nagy Elek, minist. tanácsos.

Keserü Móyses cz. püspök

és a r. kath. bizottm. előadója.

Gebbel Károly oszt. tan.

Vajda László m. titkár.

és így tovább sorba az összes királyi biztosi, az orsz. ftm. alapigazgatósági, az erdélyi romai katolikus ideiglenes bizottmány, az országos levéltár és országos telekkönyvi igazgatóság személyzetének aláírása.

Legújabb táviratok.

Bukarest, oct. 8. A hivatalos lap szerint Károly fejedelem az orosz császártól egy sajátkezű iratot kapott, melyben a császár megköszöni a romániai határon részére készített fogadtatást. — A hivatalos jelentés constátálja, hogy a cholera Moldvában megszünt egyedül Jassyban fordulnak elő még gyéren choleraesetek. A bukaresti kereskedő-házak „Bukaresti leszámítoló-bank“ czim alatt egy nagyobb pénzintézetet alapítanak.

Kragujevac, oct. 8. A fejedelem a skuptsinát trónbeszéddel nyitotta meg, mely megemlékszik a Porta, a garantírozó hatalmak- és más barátságos államoktól a figyelem tanusításául kapott bizonyítékokról; a népek köszönetét mond a trónralépés alkalmával tanusított szeretetért. A fejedelem hangsúlyozza a már tett haladásokat; de úgy vélekedik, hogy még számos nagy feladat vár megoldásra; ezek közé tartozik: a vasutak kiépítése, a honvédség erősítése, a kereskedelem és földművelés emelése, a törvényhozásban hiányok kipótlása. Ennélfogva a fejedelem munkára hív fel, hogy Szerbia felvirágozzék.

Páris, oct. 8. Gambettát tagnap estére várják Párisba. A legfőbb haditanács közelebből a tábori ágyuk rendszerének megválasztásával fog foglalkozni. A kölcsönrészeket előleges befizetéssel folytán a készpénz 1425 millióny összegre ruge.

Brüsszel, oct. 8. Az „Indep.“ jelenti: Thiers csüörtökön személyesen jelen akar lenni az állandó bizottmány ülésén és annak a kamara egybehívására vonatkozó tervét meg akarja hiusítani.

Páris, oct. 8. Madridból jelentik, hogy a király ellen tegnapiól ismét merénylet követtetett el, mit azonban titokban akarnak tartani. (Ezen hír még megerősítésre vár.)

Lónyay Menyhért gr. miniszterelnök beszéde.

(A képviselőház október 7-iki ülésében.)

A trónbeszédnek egy tétele van, melyet különbség nélkül a házban mindenki elfogadott és követni ígér. Folytonos, kitartó és következetes munkásságra szólított fel bennünket a legmagasabb trónbeszéd, hogy megoldhassuk mindazon reformkérdéseket, melyekre az országnak oly nagy szüksége van; mégis azt tapasztaljuk, hogy nem követve más alkotmányos országok példáját, egy felirat helyett, melyen módosításokat javaslatba hozni, és ez alkalommal nézeteiknek kifejezést adni az ellenzéknek módjában lenne, öt különböző választfelirati javaslat adatott be, immár egy héten át folyik a választfelirati vita s vége be nem látható. (Ugy van jobbfelől.)

Hallottam mindkét ellenzéki párt vezéreinek választfelirati javaslatukra vonatkozó indokolását. Megvallom, én azokból azon tanuságot meritem, hogy mindkét fél megmaradt előbbi álláspontjánál, és párttaktikájánál; tehát ezen országgyűlés kezdetén azon nem örvendetes tapasztalásra jutunk, hogy

a megoldandó fontos kérdések tárgyalásánál nem enyhültek azon ellentétek, melyek a multat jellemzők, s a törvények alkotásánál csak akadályul szolgáltak. Pedig itt volna már az ideje, hogy melőzve a pártokat egymástól elválasztó közjogi kérdések feszegetését, igyekezzünk az időt jól használni, és az országgyűlés működését a higgadt tanácskozás ösvényére terelni s mindenek előtt ne egyenes pártédekeket, de mindenek felett a haza közös javát tekintve, igyekezzünk üdvös törvényeket alkotni s pótolni azon hiányokat, melyek a mult idők mulasztásaiból reánk maradtak. (Helyeslés jobbfelől.)

A szélsőbal álláspontjáról nem könnyű helyes felfogásra jutni, mert nem tudhatni, hogy melyik a helyes indoklás: az e, a mit Simonyi, vagy az, a mit Irányi képviselő ur előadott, vagy az, a mit ezektől eltérő Madarász ur határozati javaslatában mond? (Derütség jobb felől.) A szélsőbal köréből került ki a nemzetiségi Miletics-féle javaslat is, tehát ismét egy más eltérő nézet. Felirati javaslatukat igen különösképen találom. Fellepnek mint ő Felségének tanácsadói, kiknek elhígyje a király azon hihetelenséget, hogy csak ők, a csekély számú s egymás közt meghasonlott kisebbség, képviselik az ország igazi közvéleményét, s hogy az az egyedül helyes irány, melyet ők követnek, s mely pedig homlokegyenest ellenkezik mindennel, mit a fejedelem eddig szentesített s mi az ő monarchiájának alkotmányos alapját képezi. Gondolatnak is különös, hogy harmincz, egymással egyetérteni nem tudó ember tartja magát az egész ország jogos képviselőjének, a király kizárólag jogosult tanácsadójának, s tőle kéri, hogy az ország törvényes választói által megválasztott képviselő testületet s annak többségéből alkotott kormányt oszlassa fel. (Derütség jobbfelől.) Mind tartalmaz, mind alakjára nézve azon felirati javaslat olyan, hogy alig érdemes arra, hogy azzal bővebben foglalkozzunk.

De Tisza Kálmán t. képviselő ur beszédéből is látszik, hogy ő nem felejtett s nem tanult semmit. (Zaj, ellenmondás balfelől. Ugy van! jobbfelől.) Nem felejtette el mindazt, mit különböző időkben kiadott programjaiban kijelölt, a mi nem más, mint hosszú lánczolata a negationak. Azt sokszor elmondá, mit nem akar, neki mi nem tetszik; de határozott alakban mindig nélkülöztük programjaiban a megoldás pozitív, gyakorlati, és biztos módját. De nem is tanult Tisza Kálmán képviselő ur semmit, mert nem volt reá hatással sem az ünnepléses koronázás, midőn a nemzet osztatlan örömmel üdvözölte egy jobb kor kezdetét, sem az 1869. és 1870-iki választás eredménye, mely választások által a nemzet többsége ismét melléltünk nyilatkozott. (Zaj, ellenmondás balfelől. Ugy van! jobbfelől.) Szép dolog a következetesség, az egyszer elfoglalt álláshoz való merev ragaszkodás; de ki egy helyt megáll, ki nem veszi észre, hogy az általunk teremtet irány bír életerővel, sőt napról napra erősebb és mélyebb gyökereket ver, mert egészséges és eszkerü; nem veszi észre, hogy a világban minden megy előre, s így mi is haladunk előre ellenzése daczára, — végre is megkövesült meggyöződésével lehet jelzője — úgy szólván jelköve — egy túlhaladott állapotnak, de nem életképes tényezője az államéletnek. (Tetszés jobbfelől.) Egyébiránt köszönettel tartozunk, úgy hiszem, Tisza Kálmán képviselő urnak, hogy elérni óhajtott céljait oly határozottan kijelölte.

Tudni fogjuk magunkat mihez tartani, ha be-következik azon idő, melyet beszédében jellemzett mondván: jöhetnek elő momentumok, midőn arra, hogy célzatainak egy részét keresztül vihessen, azok többi részét elhalasztani kész s a mit ő párttaktika változtatásának nevez.

Igazolja ezen nyilatkozat mindazt, a mit Tisza Kálmán t. képviselő urnak, mint pártvezérnek organuma hónapok óta nyíltan hirdet: jelezve van azon eset, melyben pártja megváltoztatni is képes volna taktikáját s lemondani célzatai egy részének keresztülviteléről, nem azért, hogy abból bármit is fel adjon, avagy csak kis részéről is lemondjon, — hisz azokat teljes mértékben alkalmas időben remélni kivihetni, — adandó alkalommal talán csak azért, hogy ily taktika folytán megossza pártunkat, ez által azon állápontra jusson, hol mi ő Felsége koronatanácsosai vagyunk.

En részéről nyíltan kijelentem, hogy oly fontosnak tartanám s annyira óhajtanódnak hazánk megerősödésére s békés fejlődésének biztosítására, ha végre megszűnhetnék azon éles ellentét, mely a két párt közt létezik, s mely éveken keresztül az ellenzék által szítva, s a sajtóban folytatott mesterséges izgatás által fokozva, már már nyílt meghasonlást szült a nemzetben, hogy egy perczig sem haboznám, — ha ezen célt el lehetne érni elveink s azon alapnak veszélyeztetése nélkül, melyet mi teremteni, saját állásomat, s úgy hiszem hogy e tekintetben ministertársaim sem tesznek kivételt, — e czél végett felajánlani. (Tetszés jobbfelől.)

Mi nem személyes politikát követünk, mi mindennek fölébe helyezzük a haza javát, melyet erős meggyöződésünk szerint azon alap biztosi, melyen mi, a többség állunk.

Röviden jeleztem, hogy a felirati vitából kitűnt, hogy nincsen egység a szélsőbal soraiban; a balközép nyilatkozataiban ezen jelenség nem mutatkozik ugyan, de mégis örömmel s meglepéssel

kell constátálnom, hogy a balközép tisztelt másik vezérfele: Ghyezy Kálmán képviselő urnak beszédében, a közjogi kérdések megoldásának megítélésében, jelen állapotaink jelzésében méltányos és nem kedvezőlen felfogás tapasztalható.

Van beszédében egy rövid mondat, mely teljesen igazolja a mi politikánkat s a tulsó oldalról ennél nagyobb elégtételt még eddig nem nyertünk. Azt mondja ugyanis a t. képviselő ur: „A pénz- és hadügy kérdéseire nézve eltérő vélemények érvényesítésére irányzott törekvések voltak főokai azon eseményeknek, melyek az 1848-9 években a monarchiait alapjaiban megingatták. Ezek voltak főokai azon sokféle változó kísérleteknek, melyek a monarchia ujjalakítására nézve 1867. tétettek, és sikertelenségük azt eredményezte, hogy a pénzügyre nézve a bukás szélére jutott; hadügyi tekintetben pedig a világ e részében öt megillető tekintélyét, befolyását, hatalmi állását elvesztette.“ Miért sikerült az 1867-ki kiegyezés? Azért, mert a birodalom mindkét fele s a birodalom sorsára befolyással bíró egyéniségek belátták, hogy a monarchia anyagi jólétének megerősítése, hatalmi állásának visszaszerzése attól feltételeztetik, hogy ezen két főkérdésben a pénz- és hadügyben, végre megállapodásra jussunk s eltérő vélemények a birodalom két fele közt ne létezzenek, s a századok óta függőben volt közjogi kérdések alkotmányos alapon s mindkét fél megegyezésével sikeresen megoldassanak.

Ugy hiszem, nagyobb méltánylás és elismerés a kiegyezés czélyszerűsége s annak indító oka és szüksége iránt e házban nem mondatott a tuloldalról. Tények bizonyítják, s részben, t. i. a pénzügyet illetőleg a t. képviselő ur is elismeri, hogy a kiegyezésnek eddigi eredménye a birodalom mindkét fele hitelének megszilárdítása s azon anyagi felvirágzás, melyet a birodalom mindkét felében tapasztalni lehet. De ismét tények, a legközelebb mult napok tapasztalatai után fényesen igazolható tények mutatják azt is, hogy a hadügyre nézve is czélyszerű volt a kiegyezés s immár most az osztrák magyar monarchia az európai nagy hatalmak közt elfoglalta azon állást, mely őt méltán megilleti, miről mindenki meggyöződhetett a mult napokban hallott azon nyilatkozatokból, melyeket azon férfiu tett, ki jelenben mindnyájunk megnyugvására a monarchia külügyeit vezeti. (Éljenzés jobbfelől.)

Az erős is csak azt becsülni meg, jó viszonyban lenni, csak azzal óhajt, kit erősödni lát. Mert bizalom van és bizalom lehet belső viszonyainknak alkotmányos utoni megerősödésében; mert nem oly könnyű megingatni azon alapokat, melyeken a monarchia szervezete nyugszik; pénzügye javult s különösen hadereje erősödött; emelkedett a monarchia tekintélye s így mindnyájunk biztonságára.

És ha ez így van, — mit tagadni nem lehet, — ez szől leghatározottabban a mellett, hogy az általunk követett út helyes volt és az attól való eltérés s mindenek ismét kérdésbe hozatala idézhető elé épen azon bajokat, melyeket a t. képviselő ur imént idézett beszédében oly találólag jellemzett. (Helyeslés jobb felől.)

Midőn Ghyezy Kálmán t. képviselő ur az 1848-9-iki, s az azt követő bajok okaira mutatott, szözlött mint államférfiu; de midőn a bankérdésre áttért, szözlött belőle a pártember, ki a kormány ellen ismételve hangsúlyozta azon vádat, hogy a kormány a bankügy megoldásánál erélytelenséget, tétovázást, hideg közönyt és félelmet mutatott. — Menyinyi jellemző és súlyos vádat magában foglaló epitheton egy mondatban! Én a t. képviselő ur vádjá minden egyes jellemzésének jogosultságát tagadom.

Vannak nagy fontosságú és bonyolultaknak látszó kérdések, melyeket bizonyos adott pillanatban könnyebben meg lehet oldani. A bankkérdés megoldására, mely egybefügg a valuta szabályozásával, a legkedvezőbb pillanatnak mutatkozott az 1867-ki év, midőn a két országos küldöttség, melynek tagja a t. képviselő ur is volt, — Bécsben ülésezett. Ugy hiszem, a t. képviselő ur előtt nem volt titok, hogy én mint akkori magyar pénzügyminiszter, mindkét, egymással szorosban egybefüggő kérdés megoldásának megkísérlésétől nem riadtam vissza. Egy ily régi évtizedeken keresztül megkövesült bajnak gyökeres orvoslása csak erőlyes, az az heroikus kura által lett volna eszközölhető. Én akkor tisztában voltam magammal, mit kellett volna tenni, igyekeztem nézeteimet jelezni, de nem tehetek róla, hogy a gyökeres orvoslásra vezetett mód merészes és így az akkori körülmények közt kivihetetlennek mutatkozott. Éreztem azt akkor és érzem jelenben is, hogy a mostani körülmények közt ezen kérdésnek megoldása, hangsúlyozom: megoldása — mert nem kettévágásról lehet most szó — nehézségekkel jár s épen azért szükséges mindenek felett óvatos eljárás, mivel, mint képviselő ur elismerte, ily kérdéseknek erőszakos megoldása vagy pusztán a jogra való támaszkodás, tekintet nélkül az akkor fennállott viszonyokra, ismét elszórtatná magvait ama vizálynak a birodalom két fele közt, mit a józanon előrelátó politika, mit képviselő ur beszédének legelőszőr idézett szavai oly igazán kifejeznek — meg nem engedhet. (Éljen helyeslés jobbfelől.)

Megjelent és Demjén László
könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden
könyvárusnál kapható:

Kolozsvár története.

Első kötet.
Oklevéltárral. (I. Ős- és középkor. 513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világsítójá rajzokkal. (36 tábla.)

Írta **Jakab Elek.**

Ára 10 frt.

(327)

68—*

E mindez tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós írónak minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az ujjbkkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Demjén László.

Orvosság nélkül.

(531) 32-48

MELL- és TÜDŐ-

betegség természetes uton, még reményesztett az orvosok által gyógyítható esetekben is gyökérenesen kigyógyulnak

orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebben felel levelben

J. H. Fickert, Dir. Berlin,
Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft. o. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

KERESZTESY PÁL

első kolozsvári

PAPIR-, IRÓ-, RAJZ- és FESTÉSZETI RAKTÁRÁT

ez idény beálltával különös figyelmébe ajánlja úgy a helybeli, valamint a vidéki t. közönségnek, miszerint minden

az írás- rajz- és festészethez

megkívántató tárgyakat a

legelső és hitelesb forrásokból

szerezvén be,

oly dús és nagy választékban állítá elő,

hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy ilyenforma papír-üzlet Kolozsvár városának

„büszkesége.“

(564)

10—*

Már november 5-kén lesz a **SALZBURGI KÖLCSON-SORSJEGYEK** huzása.

Ezen lottó-kölcsön 1.726.300 forintot tesz o. é. s évenként tartandó kisorsolások által 3.952.980 o. é. forint tetemes összeggel fog visszafizettetni.

Minden sorsjegynek legalább 30 frtot kell nyernie.

Évenként 5 huzás van 40.000, 30.000, 15.000, 15.000, 15.000 ft. stb. főnyereményekkel, s a sorsjegyek minden lehető biztosítékot nyújtanak, mert Salzburg tartományi főváros összes vagyonával, valamint minden jövedelmeivel, és jövedelmező jogaival kezekedik a kihúzott sorsjegyek pontos beváltásáról.

➡ Egy eredeti salzburgi sorsjegy ára 26 frt. o. é. ➡

Hogy képes legyen mindenki ily sorsjegyeket szerezni, részletfizetés mellett is eladjuk azokat, csak 1 frt. felpénz (bélyeg egyszer s mindenkorra 19 kr.) mellett 30 frtot úgy, hogy havonként csupán 1 frtot kell fizetni, s a sorsjegy árának lefizetése után kiszolgáltatják az eredeti salzburgi sorsjegy.

➡ A fizetés tartama alatt egyedül játszik a résztvevő minden nyereményre. ➡

A bécsi cs. kir. szab. kereskedelmi bank váltó irodája,
ezelőtt Sothen C. János Bécsben, Graben 13 sz.

(572)

3—6

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda füztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papirok a legelső papir-gyárakból szereztek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglévőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíthatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

30—*